

No: 7**21.05.2019****TÜRKİYE’NİN KAMU DİPLOMASİSİ FAALİYETLERİ KAPSAMINDA SURİYELİ
MÜLTECİLER****ELİF ATAMAN****İ.G.Ü. Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü 4. Sınıf Öğrencisi**

Son yıllarda Türk Dış Politikasının önemli bir parçası haline gelen kamu diplomasisi faaliyetleri Türkiye’de 2000’li yıllarda başlamış olsa da, kurumsal çerçevesi 2010 yılında İbrahim Kalın öncülüğünde Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü ile kurulmuştur. Yunus Emre Enstitüsü’nün kurulmasıyla yurt dışındaki insanlara Türk dilini, tarihini ve kültürünü öğretmek amaçlanmıştır. Bu vesileyle yurt dışında 56 kültür merkezi kurularak coğrafyamızın tanınması sağlanmıştır. Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı aracılığıyla yurtdışındaki vatandaşlarımıza ve ülkemizde eğitimini sürdüren yabancı öğrencilere ilişkin çalışmalar yürütülmektedir. Bu kuruluş, kültürel etkileşimin sağlanmasında aracı bir kurum olma özelliğini taşımaktadır. 1990’larda kurulan TİKA ile SSCB’nin dağılmasının ardından soydaşlarımızın yaşadığı Türk devletlerinin kalkınmasına yardımcı olunmuştur.

Ülkeler siyasal tarihleri boyunca çeşitli krizler yaşamakta ve bu krizlerin çoğu halkların siyasi hak arayışı üzerine gerçekleşmektedir. Nitekim 2010 yılında Tunus’ta yaşanan olayda da Arap halkı yönetim biçimi olan totaliterliğe, gelir eşitsizliğine ve işsizliğe karşı çıkmıştı. Genç Buazizi’nin kendini yakmasıyla ortaya çıkan eylemlere Tunus halkı bütün gücüyle destek vermişti. Böylece özgürlük, insan hakları, demokrasi ve adalet arayışı birçok Arap ülkesini harekete geçirmiş ve süreçten etkilenmelerine sebep olmuştur. Suriye’de Hafız Esad’ın oğlu olan Beşar Esad 2000’de iktidara gelirken kendisinin vaatleri “Esad Doktrini” olarak adlandırılmıştır. Beşar Esad söz konusu vaatleri çerçevesinde Hafız Esad’ın otoriter

No: 7**21.05.2019**

uygulamalarını yumuşatacağını, liberal bir anayasa oluşturularak farklı siyasal partilerin kurulabileceğini, sivil toplum örgütleri ve medyanın işlerlik kazanacağını ifade etmişti. Ne var ki, beklenenin aksine Beşar Esad da otoriter rejimi sürdürmeye devam etmiştir. Bu durum Suriye halkının rejime karşı çıkmasına ve iç savaşa evrilen sürecin yaşanmasına sebep olmuştur. ABD, İngiltere, Fransa, Rusya, İran, Türkiye ve Suudi Arabistan gibi ülkelerin sürece dahil olmasıyla bu kriz bir uluslararası ilişkiler meselesi haline dönüşmüştür.

Diğer yandan, iç savaşta sivillerin can ve mal kaybı yaşamasının yanı sıra büyük bir göç problemi de yaşanmaya devam etmektedir. Buna karşılık, “Açık Kapı Politikası” çerçevesinde 2011’den bu yana Türkiye’ye gelen hiçbir Suriyeli mülteci geri çevrilmemiştir. Türkiye, Afrika’dan Avrupa’ya geçiş yolu olma özelliğiyle göç alma durumuyla karşı karşıya kalmaktadır. Önceleri mülteciler Türkiye sınırına giriş yaptıklarında kamplara yerleştirilmekteydiler. Fakat artan mülteci sayısına karşılık kampların kapasitesi yetersiz kalmaktadır. Bu sebeple mülteciler Türkiye’nin farklı illerinde yaşamlarını devam ettirmektedirler. Dil farklılığı sebebiyle mültecilere İSMEK kurslarında ücretsiz Türkçe derslerinden faydalanma imkânı sunulmaktadır. Mültecileri okuma seviyesi ve yaş grubu gibi özelliklere ayırmaksızın kabul eden Türkiye, uluslararası kamuoyunda birçok Avrupa ülkesine oranla en çok mülteci kabul eden ülke durumuna gelmiştir. Toplamda 3,5 milyonu Suriyeli mülteci olmakla beraber 4,5 milyon mülteci Türkiye topraklarında ikamet etmektedir.

Diğer yandan belirtmek gerekir ki Suriye krizine diğer devletlerin yaklaşımları aynı olmamıştır. Örneğin, Suriyeli mültecilerin Almanya’ya göçünü engellemek ya da önceden göç etmiş olanları da başka bir göçe zorlamak için aile birleşiminin zorlaştırılması 2018 yılında kamuoyuna yansımıştır. Alman ARD televizyonunun haberine göre, “geçici koruma” statüsündeki mültecilere verilen haklar kısıtlanmış ve aile bireylerinin tamamını Almanya’ya

No: 7**21.05.2019**

getiremeyen mülteciler tekrar Türkiye'ye dönmenin yollarını aramıştır. Bir başka olumsuz olay olarak ise 2015 yılında Macaristan'daki Roszke kampında yetkililerin mültecilere çeşitli gıdalar fırlatmaları sonucu insanların gıda paketlerini yakalamaya çalışırken birbirleriyle arbede yaşadıklarına ilişkin görüntüler örnek olarak verilebilir. Türkiye ise müslüman bir ülke olarak zulme uğrayan halklara gıda, sağlık, giyim, finans, eğitim, güvenlik vb. alanlarda yardım göndererek Ortadoğu ülkelerine model olma imajını güçlendirmeye devam etmektedir.

Türkiye yumuşak gücünü özellikle Ortadoğu, Orta Asya, Kafkasya, Balkanlar ve Afrika'da aktif olarak kullanmaktadır. Bu bölgelerde askeri çerçevede sert gücünü kullanmakla birlikte soyut değerleri içeren yumuşak güç politikalarını da farklı kanallar aracılığıyla yabancı ülkelerde yürütmektedir. En yaygın şekilde kullanılan yumuşak güç faaliyetleri şunlardır: Öğrenci değişim programları, yurt dışında Türk mevsimlerinin düzenlenmesi, medya aracılığıyla Türk dizilerinin diğer ülkelerde yayınlanması, TRT'nin Arapça, Farsça ve Kürtçe gibi farklı dillerde yayın yapması. Böylece kültürel değerlerimizin tanıtılmasında aracılık rolünü üstlenen kurumlarımızın varlığı ile yumuşak güç faaliyetleri sürdürülmektedir.

Joseph Nye yumuşak gücü *"bir devletin diğer devlet üzerinde güç veya zor kullanmadan o devlete istediğini yaptırabilme yeterliliği"* olarak ifade etmiştir. Türkiye de Arap Baharıyla sekteye uğrayan kamu diplomasisi faaliyetlerini Suriye üzerinde yoğunlaştırarak Suriye halkının manevi desteğini kazanmıştır. 2011'de Beşar Esad rejimine karşıt olarak ortaya çıkan ÖSO ile birlikte TSK, Suriye'de terör örgütlerinden arındırılmış güvenli bölgeyi oluşturmak için birlikte hareket etmektedirler. Sert güç araçlarıyla gerçekleştirilen operasyonlar neticesinde PYD ve YPG'nin etkinliği kırılmış ve bazı bölgeler tamamen terör örgütlerinden arındırılmıştır. Zeytin Dalı Harekâtı, Afrin ve Fırat Kalkanı Operasyonları ile başarılar elde eden Türkiye, Fırat Kalkanı Harekâtı bölgesindeki Bab ve Mare

No: 7**21.05.2019**

ilçelerinde ve Çobanbey beldesinde hastaneler kurarak bölgenin sağlık hizmetlerinden faydalanmasını sağlamıştır. 2018 yılında AFAD ile birlikte Türk Dr. Mehmet Öz ve Dr. Halit Yerebakan Nizip'te Türkiye'nin katkılarıyla yapılan hastane ve okulları ziyaret etmiştir. Sağlık müdahalelerinde bulunan doktorlar hem bölge halkının ihtiyaçlarını birebir öğrenirken hem de halk ile yakından ilgilenerek onların sağlık gereksinimlerini karşılamışlardır. Kamu diplomasisinin önemli bir unsuru olan halk ile çift yönlü iletişimin sağlanması bu noktada gerçekleştirilmiştir.

Türkiye sert gücüyle güvenli bölgelerin oluşturulmasını sağlarken, terör örgütlerinden arındırılmış bölgelerde daha iyi şartlarda yaşamın devam ettirilmesi için yumuşak güç faaliyetlerini de kullanmaktadır. İki güç çeşidi de ülke konumlanmasına pozitif yönde etki sağlıyorsa "akıllı güç" elde edilir. Akıllı güç kavramı, bir devletin kriz durumunda sert gücünü kullanarak hızlı sonuç almasını ifade ederken, uzun vadede oluşacak olan ülke imajını, itibarını ve akıllarda konumlanma boyutunu yumuşak güçle elde etmesini ifade etmektedir. Türkiye'nin, hem askeri zaferleri ile hem de uluslararası arenada ülke imajının "yardımsever ülke" olarak tanımlanmasını sağlayarak akıllı güç dengesini gözettiği görülmektedir.

Arap Baharıyla başlayan uluslararası ortamdaki dalgalanmalar çevre ülkelerde de benzer reaksiyonların oluşmasına sebep olmuştur. Dolayısıyla 2011 yılından günümüze devam eden Suriye iç savaşının birçok ülke açısından artıları ve eksileri vardır. Türkiye iç savaşın sona ermesi noktasında bölgeye birçok alanda destek olmaya devam etmektedir. Joseph Nye'nin ifade ettiği gibi, "*kamu diplomasisi yumuşak gücün dağıtım mekanizmasıdır*". Yumuşak güç araçları başarılı şekilde kullanıldığı takdirde kamu diplomasisi faaliyetleri de gerçekleşmiş olur. Bu doğrultuda Türkiye de kamu diplomasisi faaliyetlerini Suriyeli mülteciler üzerinde yoğun şekilde gerçekleştirmeye devam etmektedir.